

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N.Y. 11213
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

תרגום חפשי

ב"ה, ערב שבת־קודש פ' כי תבוא אל הארץ,
ערב ח"י אלול, ה'תשמ"ג,
ברוקלין, נ.י.

אל כל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

שנים־עשר הימים האחרונים של השנה, מח"י אלול ועד ראש השנה, מיועדים, כידוע, באופן מיוחד לעריכת חשבון הנפש על כל שנים־עשר חדשי השנה החולפת, יום לחודש, ולהכנה מוגברת לקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה.

משמעות הדבר, בראש ובראשונה, התבוננות מעמיקה יותר בתוכנו ומשמעותו של ראש־השנה, ובלקחים והוראות שיש להסיק מכך, – כאשר הנקודה הראשונה והכללית שבדבר היא, שראש־השנה הוא יום ההכתרה של בורא־העולם ("שתמליכוני עליכם"), יחד עם קבלת עול מלכותו, ומיד לאחר מכן – קבלת עול מצוות, מצוותיו של מלך ישראל מלך העולם ("קבלו גזירותי").

★ ★ ★

בתוספת להוראות הכלליות של ראש השנה, ועד למעשה בפועל, שהרי המעשה הוא העיקר, מתווספות מדי שנה הוראות מיוחדות הקשורות בקביעות הימים שבשבוע שבהם חל ראש־השנה, פרשת השבוע, וכיוצא בזה.

השנה חלים ימי ראש־השנה – ביום חמישי בשבוע וביום ששי בשבוע (ערב שבת), ימים המולכים מיד אל יום שבת־קודש. דבר זה מדגיש כי ההכתרה וקבלת עול מצוות, שבני ישראל "עושים" ומכריזים עליהם בקולם ובתקיעת שופר וכו', והם מקבלים עליהם לקיים וליישם אותן בפועל בכל יום ובכל הימים של השנה החדשה, צריכות להיות באופן שיקיף את כל הענינים לפרטיהם של ההתנהגות היום־יומית, ולהפוך אותם כולם, כולל גם עניני הרשות, לקדושה ומצוה.

במלים פשוטות: כל הפעילויות (מעשה, דיבור, מחשבה) של חיי היום־יום, כולל גם אכילה, שתיה, שינה, וכיוצא באלה, דברים הנראים במבט ראשון כאילו אין בהם הבדל בין יהודים ללא־יהודים, גם ענינים אלה צריכים אצל יהודים להתעלות לקדושה ומצוה, כשם שבשבת קודש הופכים ומתעלים דברים אלה לדרגה של מצוה, מצות עונג שבת וקדושת שבת.

– התעלות עניני הרשות והפיכתם לעניני קדושה נעשית על־ידי זה שהם "נעשים לשם שמים", כדי לקיים את "אני נבראתי לשמש את קוני", יתר על כן ולמעלה מזה – ע"י אשר מקיים "בכל דרכיך דעהו", להפיץ אלקות בעולם ולעשות את העולם הגשמי, ואפילו – החומרי, למהות מתאימה (מזוככת ומקודשת) להיות "דירה לו יתברך".

★ ★ ★

בפירוט יתר: התנהגותו של האדם לפי רצון בורא העולם מתבטאת בשני קיום (כיוונים): "קום ועשה" (דברים שמותר וצריך לעשותם) ו"שב ואל תעשה" (דברים שאסור לעשותם).

לדוגמא: סתם אכילה ושתייה בימי החול הן כדי להשביע את רעבונו של האדם ולרוות את צמאונו, ואילו בשבת הן נעשות "כדי לשמש את קוני" עם ובאמצעות קיום מצוות עונג שבת.

– עיסוקו של האדם לפרנסתו בימי החול (חרישה וזריעה, מסחר, וכיוצא באלה) מספק לו את צרכיו וצרכי בני ביתו, ואילו שייכותו לעיסוק זה בשבת קודש, המתבטאת באופן השלילי של "אל תעשה" (אי חרישה וכו'), באה "לשמש את קוני" עם ובאמצעות מצות לא־תעשה: "לא תעשה כל מלאכה". הדבר בולט ומודגש יותר בכך שלא רק ל"ט המלאכות ותולדותיהן אסורות באופן מוחלט, אלא גם עניני "חול" במעשה ואפילו בדיבור, אסורים אף הם בשבת קודש.

לפיכך, מאחר שלפי הקביעות של השנה "מוליך" ראש־השנה ישר אל השבת קודש, מודגש בכך עוד יותר כי ההכתרה וקבלת עול מצוות שיהודים מקבלים עליהם בימי ראש־השנה, ואשר הן קבועות כיצד צריכה להיות ההנהגה בכל השנה – כוללות הן את הכל, כל הענינים, גם עניני רשות, בקווים של "עשה" או של "לא תעשה", בהחלטה איתנה להעלותם כולם למצוה ולקדושה.

וההתבוננות בזכות הגדולה של "לשמש את קוני", ובמיוחד באופן האמור, מביאה לרגש עמוק של שמחה ותענוג פנימי, ודוגמת "עונג שבת".

★ ★ ★

ויהי רצון, שההתבוננות האמורות, וההחלטות הבאות בעקבותיהן ועד לעיקר – המעשה בפועל, יבוצעו בכל הימים ובכל יום של השנה הבאה, וככל הדרוש, כדבעי ובשלימות, ובמיוחד כיון שהשנה היא שלימה גם מבחינה זו שיש בה "חודש העיבור".

וכיון שהשבת – "מיני" מתברכין כולי יומי" – ממנו מתברכים כל הימים), הוא מקור הברכות לכל ימי השבוע – יוסף הדבר בברכות וכחות אלקיים לקיים בפועל את כל האמור במלוא המדה.

– שהשפעת ראש השנה (ה"ראש" של השנה) תורגש במדה המלאה בכל שאר ה"אברים", הימים והשבועות והחדשים, של השנה, כשם שהראש מכיל בקרבו את כל החושים החשובים ביותר, ואת העצבים, "המשגיחים" ומנהיגים את כל חלקי הגוף שיתנהגו כפי הצורך – עד להנהגה של "לשמש את קוני" בשלימות המלאה, שאז גם מתקיים רצון קונו, דרישתו ואיחולו של הקב"ה: "אני אמרתי אלקים אתם ובני עליון כולכם" (הקב"ה אומר ומקווה שנהי' "כמלאכים").

וכל ההחלטות הטובות יוסיפו עוד יותר בברכותיו של הקב"ה בכלל ובברכת ראשהשנה בפרט: שיקבל השם בחסד וברחמים, את ההכרתה, התפלות ותקיעות השופר של כל ישראל, ויתן לכל אחד ואחת כתיבה וחתימה טובה, לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד,

ובמיוחד הברכה שאליה "קוינו כל היום" (כל יום וכל היום כולו) – הגאולה האמיתית והשלימה עליידי משיח צדקנו.

ככבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה ולהצלחה

מנחם שניאורסאהן

אנכי ולא יהי' לך הם כללות כל התורה כולה. כי דבור אנכי כולל כל רמ"ח מצות עשה. ולא יהי' לך כולל כל סס"ה מצות ל"ת ולכן שמענו אנכי ולא יהי' לבד מפי הגבורה כמארז"ל מפני שהם כללות התורה כולה.

"קום ועשה" . . . ו"שב ואל תעשה": להעיר גם מעירובין ק, א.

(חרישה חריעה: שבת עג, א.

מסחר . . . עניני "חול" במעשה: ראה רמב"ן עה"ת (יתרו כ, ט. אמור כג, ז). ובשו"ת חת"ס (חור"מ סי' קצה) וצפע"נ לרמב"ם הל' שבת רפ"א שבת רפכ"א, מנחמי (יג, טרכב) שהוא מ"ע מה"ת ביום השביעי תשבות.

"לא תעשה כל מלאכה": יתרו כ, י.

גם עניני "חול" במעשה ואפילו בדיבור, אסורים: שבת קיג, סע"א ואילך. טוש"ע (ושו"ע אדה"ז) או"ח סי' ש"ו, ש"ז. וראה תניא קונטרס אחרון בסופו. לקו"ש חיי"א ע' 80 ואילך ובהנמ"ס שם. שיחות ש"פ תז"מ וש"פ אמור תשמ"ב. וראה לקו"ש שם גם בנוגע למחשבה.

כדבעי: ראה כתובות סז, רע"א.

ובשלימות: ראה במקומות שהובאו באוה"ת לך ד"ה ומלכי צדק (ע, ב ואילך). שהשנה היא שלימה . . . חודש העיבור: ערכין לא. אב. אוה"ת לתהלים יט, ח (ס"ד). וראה לקוטי לוי"צ לפסוקים כו' ע' קטו. וראה מכתב ו' תשרי תשל"ח* (לקו"ש חיד"ע ע' 478 ואילך). [*נדפס לעיל מכתב מה. [באגרות מלך]].

"מיני" מתברכין כולי יומי: "זח"ב סג, ב, פח, א.

ראשהשנה (ה"ראש" של השנה) וכו': ראה לקו"ת תבוא מא, ג. ר"ה נח, אב. עט"ר בתחלתו.

"אני אמרתי . . . כולכם": תהלים פב, ו.

אלקים . . . כמלאכים: פרש"י ותרגום עה"פ. ועוד.

קודש אדמו"ר מוהרי"ץ ח"ב מ' תצב (ע' רסה). ד"ה ויקרא את שמו שת, ה'ש"ת (קונט' מאמרים – אידיש – ה'ש"ת ע' ו). "היום יום" כ"ז אלול. ולהעיר מעיקרים מ"ג פ"א. קונטרס ומעין פ"ג. ספר השיחות תוש"ע ע' 243.

שינה . . . מצות עונג שבת: ראה לקו"ש ח"י"ב ע' 254 ובהערות שם.

במבט ראשון . . . ללא יהודים: להעיר מתניא פמ"ט (ע, רע"א): "הגוף החומרי הנדמה בחומריותו לגופי אומות העולם". מצות עונג שבת: כמ"ש (ישעי' נח, יג) "קראת לשבת עונג". וראה רמב"ם הל' שבת פ"ל ה"א. שו"ע אדה"ז ריש הלכות שבת. וש"נ. לקו"ת צו יא, ד. המשך וככה תרל"ז פ"ה ואילך, ועוד.

לשם שמים" . . . "בכל דרכיך דעהו": אבות פ"ב מ"ב. משלי ג, ו (ברכות סג, א). רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טוש"ע או"ח סרל"א (בהיפך הסדר שברמב"ם) ומסיים "ומי שנוהג כן עובד את כוראו תמיד". – וצע"ק שבשו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ו השמיט כל מעשיך יהיו לשם שמים (אבל מציי"ן בפנים לעיני: באדר"נ פ"ז ובח"פ להרמב"ם פ"ה, שבשניהם מקושר הנ"ל עם "בכל דרכיך דעהו" – שהוא בשו"ע אדה"ז שם). – וראה או"ח לה"מ עה, ב (סי' רנ"ב) ד"ה עוד נראה.

"אני נבראתי לשמש את קוני": משנה וגמרא סוף מסכת קידושין.

יתר על כן ולמעלה מזה – ע"י אשר מקיים בכל דרכיך דעהו: לקו"ש ח"ג ע' 907. שם ע' 932. ח"י ע' 104 ואילך. ובכ"מ, – ואף שבכלל בכל דרכיך כולל גם מעשיך לש"ש (ראה רמב"ם ושו"ע שם).

"דירה לו יתברך": ראה תנחומא נשא טז. שם בחוקותי ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא פל"ו.

התנהגותו . . . מתבטאת בשני קוים . . . "קום ועשה" . . . ו"שב ואל תעשה": להעיר גם מתניא רפ"כ: שני דברות הראשונים

וסמך ל"י (שם, כד) בחודש הו'. ("שתמליכוני עליכם"): ר"ה טז, א. לד, ב. קבלת עול מלכותו – לאחר מכן . . . עול מצוות: ראה גם ברכות יג, א (במשנה): למה קרמה פרשת שמע ליהי' אם שמוע כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואח"כ מקבל עליו עול מצוות כו'. וראה סה"מ תרכ"ו ע' קמה.

קבלת עול מלכותו – לאחר מכן . . . ("קבלו גזירותי"): מכילתא (ויל"ש) עה"פ יתרו כ, ג. פרש"י עה"פ אחרי ית, ב. ד"ה יו"ט של ר"ה תרס"ה בתחלתו. תש"ג פ"ג. המעשה הוא העיקר: אבות פ"א מ"ז.

הוראות מיוחדות הקשורות בקביעות: ובמכ"ש מהוראת הבעש"ט שכל דבר ששומע או רואה הוא הוראת הנהגה בעבודת השם – כש"ט הוספות אות קכד-קכט. וש"נ.

פרשת השבוע: ההוראה מפרשת השבוע – בהמכתב דמוצט"ק כ"ה אלול (נדפס להלן מכתב סח [באגרות מלך]).

בקול רם: ראה קונטרס ומעין מאמר י"א פ"א-ב.

ובתקיעת שופר: להעיר מב' המשלים שבענין תק"ש – הובאו בהמשך וככה תרל"ז פ"ע. וראה ד"ה אדון עולם דיום ב' דר"ה תשמ"ג.

ההכרתה . . . ובתקיעת שופר: להעיר אשר תק"ש, שהיא "מצות היום" (ר"ה כו, ב), "הענין הראשון" שבוה הוא שאז "אנו ממליכין עלינו את הבורא" – רס"ג, הובא באבודרהם בטעמי התקיעות. וראה סידור האריז"ל, פ"ע"ח וכו' בענין ר"ה.

במלים פשוטות: בהבא לעיל ראה גם מכתב ו' תשרי תשל"ט* (לקו"ש ח"ט ע' 594). [*נדפס לעיל מכתב מח. [באגרות מלך]].

אכילה, שתיה, שינה וכיצא באלה . . . להתעלות לקדושה ומצוה: ראה רמב"ם הל' דעות רפ"ה. שם ספ"ג. וראה אגרות

ערב שבת קודש: שהוכפל בו כי טוב (חזקוני עה"פ בראשית א, לא. וראה רמב"ן שם), ובפעם הב' – "טוב מאד". וראה שיחת ש"פ עקב שנה זו.

שבת קודש . . . ח"י אלול: יום הולדת את שני המאורות הגדולים: הבעש"ט (בשנת נח"ת) ורבנו הזקן (בשנת קה"ת) – ספר השיחות תש"ג ע' 141 ואילך. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 177 ואילך, ובהנמ"ס שם. ולהעיר, אשר רשב"י (ות"ח בכלל) איקרי שבת (זח"ג קמר, ב. שם כט, א. וראה שבת קיט, א).

כי תבוא . . . ח"י אלול: להעיר מתורות הבעש"ט בפסוקי ריש פרשת תבוא שנאמרו בש"פ תבוא ח"י אלול (כהקביעות דשנה זו) תרנ"ב ("היום יום" ח"י אלול. כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) הוספות ס"ג). ביאור תורה הראשונה – ראה גם לקו"ש הנ"ל ס"ה ואילך. וראה או"ח לה"מ (הוצאת קה"ת) ר"פ תבוא (נו, א ואילך).

ערב ח"י אלול: זמן ההכנה לח"י אלול, ע"ד מרז"ל מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת (ע"ז ג, א).

שנים-עשר הימים האחרונים של השנה . . . יום לחודש: ספר השיחות תש"ג ע' 177. שם ע' 179.

אלול . . . "חשבון-הנפש": סה"מ אידיש ע' 75. שם ע' 129. וראה לקוטי מהרי"ל הל' ימים הנוראים. ל"ת להאריז"ל עה"פ (תצא כא, יג) ובכתה גוי ירח ימים (וראה גם אוה"ת נ"ך כרך ב ס"ע אי' ובשוה"ג שם). טור או"ח ר"ס תקפא.

הנקודה הראשונה והכללית . . . שראש-השנה . . . ההכרתה: כדמוכח מהבקשה בכל תפלות ר"ה (משא"כ זכרונות ושופרות) מלוך על העולם, והחתימה (וכן בקידוש) מלך על כל הארץ. ובפרש"י (במחזור ויטרי) דאומרים המלך הקדוש (ולהעיר שזהו גם בערבית הראשונה) לפי שאמר הקב"ה תמליכוני עליכם בר"ה כדכתיב (אמור כג, כב) אני ה' אלקיכם